

Boerenerven in Hogeland

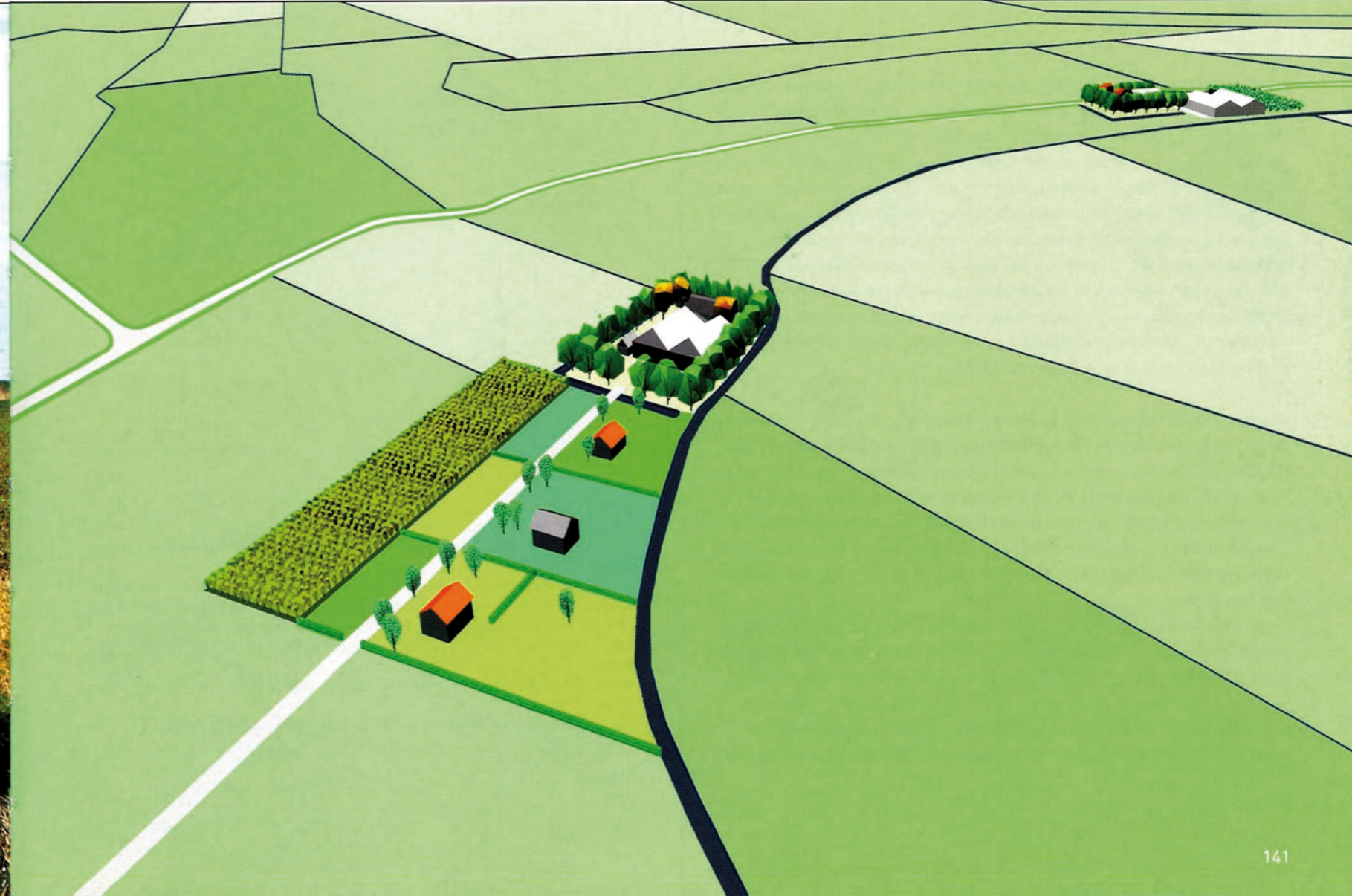
Programma Ruimtelijke en administratieve richtlijnen voor uitbreiding en renovatie van bestaande boerenerven
Ontwerp Veenbos en Bosch Landschapsarchitecten
Opdrachtgever Libau Provinciale Bouwcommissie
Oppervlakte 55 000 ha
Ontwerp 2002-2003
Realisatie vanaf 2004
Budget nog te bepalen

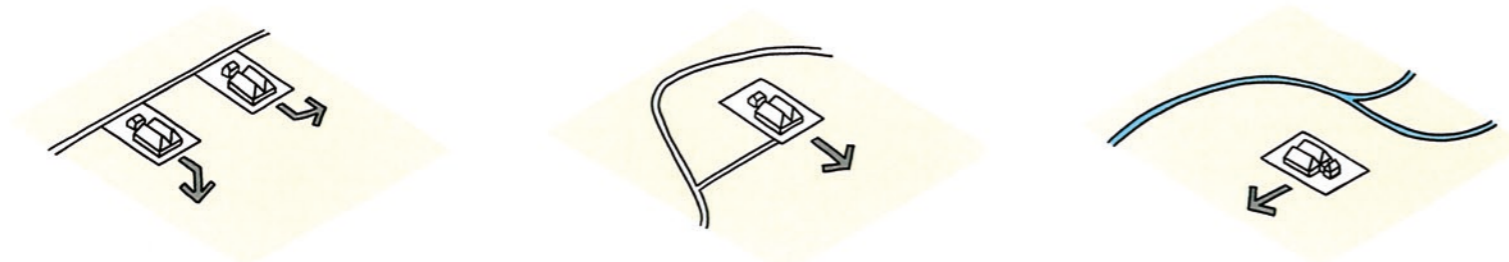
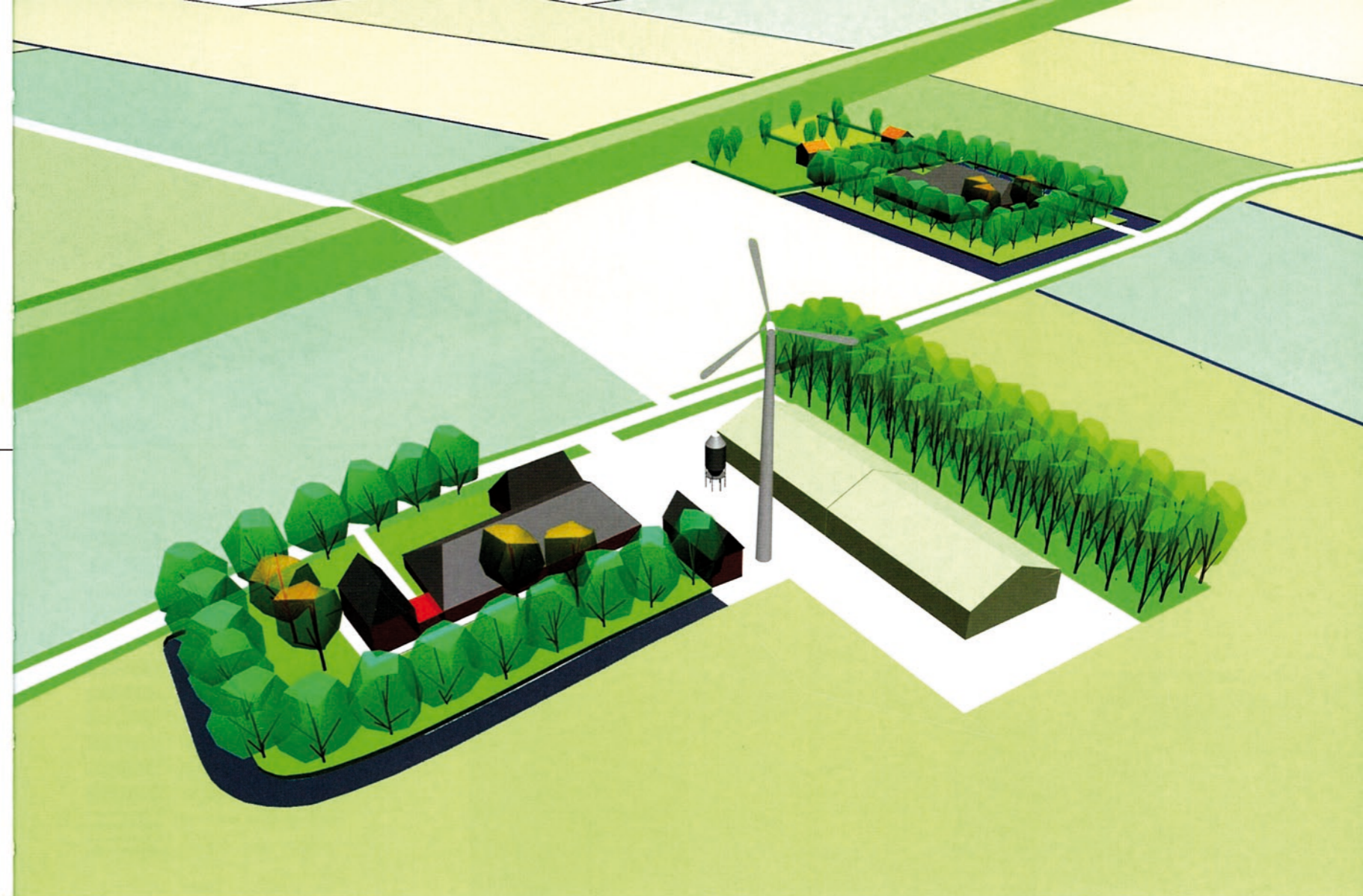
Het wierden- en dijkenlandschap in de uiterste rand van Noord-Nederland, dat bekend staat als Hogeland, wordt beschouwd als uniek landschappelijk erfgoed. Het is een gebied dat in een proces van honderden jaren geleidelijk is veroverd op de zee. Op de vruchtbare kleigrond kwam de akkerbouw tot grote bloei. Het landschap wordt gekenmerkt door een immense schaal en openheid, genuanceerd door subtiele, natuurlijke welvingen en doorsneden door natte en droge geulen, dijken en transparante bomenlanen. De monumentale boerderijen liggen als uitroepstekens tegen de horizon. Deze ogenschijnlijk tijdloze topografie staat onder druk, als gevolg van internationaal landbouwbeleid, agrarische wet- en regelgeving en autonome processen. De volgroeide oude erven kunnen de schaalvergroting of de verbreding van de bedrijfsvoering niet aan. Als gevolg van nieuwvestiging van agro-industriële bedrijven en vestiging van burgers in voormalige boerderijen is de traditionele relatie tussen erf en bedrijf aan slijtage onderhevig.

Veenbos en Bosch Landschapsarchitecten hebben voor deze problematiek een oplossing ontwikkeld. Ze introduceren een nieuw prototype voor een erf in het Hogeland, dat recht doet aan de historische kenmerken van het gebied en dat tegelijkertijd aansluit bij een modernere bedrijfsvoering. Het prototype bestaat uit een set van ruimtelijke en administratieve voorschriften. Eenvoud, flexibiliteit en herhaalbaarheid van deze regels staan

- Een landelijk landschap. Verspreiding van afzonderlijke boerenerven in Noordoost-Nederland.
- Rijk beplante boerenerven in het Hogeland liggen als eilanden in het polderland.
- Voorgesteld ontwikkelingsplan voor een bestaande boerderij. Reconstructie van het oude erf, wilgenhagen, drie afzonderlijke huizen.

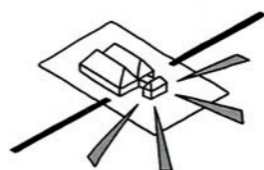
- Criteria voor erfuitbreiding:
 - Uitbreiden niet in de richting van naburige boerderijen. Uitbreiden niet in de richting van wegen en paden. Uitbreidingen moeten historische patronen en objecten ongemoeid laten.
 - Uitbreiding voor een spruitjesteler. Herstel van de oude boerderij, verdubbeling van de schuur, windmolen, bomen.

voorop, zodat ook op de schaal van het hele landschap eenheid van handelen wordt bevorderd. De richtlijnen hebben betrekking op de richting en de maatvoering van de erfuitbreiding, de kleur van nieuwe schuren en stallen en de behandeling van het bestaande erf, maar ze doen ook uitspraken over de verplichte beplanting van een derde deel van het nieuwe erf. Cruciaal element in het prototype is de mogelijkheid die aan eigenaren wordt geboden om bij eventuele beëindiging van het bedrijf een gedeelte van het erf te verkopen als bouwgrond voor individuele woningen. Zo wordt wildgroei van nieuwe burgerwoningen in dit kwetsbare landschap voorkomen en wordt stoppende boeren een economisch perspectief geboden. Dit ontwikkelingsrecht verwerven ze als de eerdere uitbreiding van hun erf voldoet aan de richtlijnen.

In plannen voor twee bestaande erven hebben de ontwerpers het prototype getoetst. Het eerste plan heeft betrekking op een veehouderij in het wierdenland, die aanvankelijk uitbreidt aan de zijkant van het oude erf en vervolgens stopt en ruimte heeft voor maximaal drie woningen. Het tweede plan is getekend voor een spruitjesboer in het dijkengebied. Zijn uitbreiding omvat een verdubbeling van de schuuroppervlakte en de aanplant van een beboste weide. Daarmee verwerft hij het recht tot plaatsing van een windmolen.

De jury is van mening dat het project burgers, politici en vakmensen betreft bij de snelle veranderingen in het rurale landschap. Het ontwerp-onderzoek wijst ons op de urgentie van het probleem en op het belang van een professionele omgang met historische kwaliteiten op de regionale schaal. De ontwerpers laten met hun simulaties zien dat in een beschermd landschap de tijd niet per definitie hoeft te worden stilgezet.

- Criteria voor ontwikkeling van boerenerven:
- Het gezicht op en vanaf de oude boerderij moet in stand blijven; De uitbreiding moet aansluiten.
 - Uitbreidingskavel los van oorspronkelijke kavel; toekomstige richting van de uitbreiding aangegeven. Eenderde van het uitbreidingskavel moet worden beplant met één type vegetatie. Bij bedrijfsbeëindiging maximaal drie nieuwe huizen toegestaan; elk bouwkvavel beslaat minimaal 1500 m². Zorgvuldige reconstructie van oude erven: sloot, tuin, hoge bomen.
- Nieuwe schuren in één kleur; windmolen mogelijk. Grijs schuren in het wierdenland-schap.
- Vier typen groen binnen de kavels: boomgaard, boomhaag, bos, wilgenhaag.

